

Petri Luosto

TEKOÄLY HISTORIASSA
JA NYKYISYYDESSÄ
TAPAHTUNEEN
LAADULLISEN
ANALYYSIN
TYÖKALUNA

Tekoäly historiassa ja nykyisyydessä tapahtuneen laadullisen analyysin työkaluna

Copyright 2025 Petri Luosto

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9548-4

Petri Luoston tähän mennessä kääntämät kirjat kronologisessa järjestyksessä.
Koko listassa kädessäsi oleva teos on boldattu:

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 1 / 4; Eunukkeja ja Kapinallisia

Federalistikirjoitukset

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 2 / 4; Punaiset Kalliot

Julius Caesarin sodat

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 3 /4; Kolme Kuningaskuntaa

Thukydidesin Peloponnesolaissota

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 4/4; Valtakunnan Yhdistäjät

Kautilyan Arthashastra, Legendaarinen Intialainen Opas Valtion Asioiden Hoitamiseen

Niccolo Machiavellin valtiollisia mietelmiä

Snorri Sturlusonin Heimskringla; Saagoja Norjan kuninkaista

Thomas Painen Kootut Teokset

Presidentti Grantin muistelmat, Osa I

Presidentti Grantin muistelmat, Osa II.

Sun Zin Sotataito ja Lionel Gilesin Kommentaari Siihen

Merivoimien vaikutuksesta historian 1660–1783; Tekijänä A. T. Mahan, D.C.L., LL.D.,

Kolme kuukautta Etelävaltioissa huhtikuusta kesäkuuhun 1863

Petri Luoston itse tekemät teokset:

Tekoäly vieraannuttamisen vastavoimana

Tekoäly historiassa ja nykyisyydessä tapahtuneen laadullisen analyysin työkaluna

<i>Sisällysluettelo</i>	s. 4
<i>Johdanto</i>	s. 5
<i>Lyhyt esittely tekoälyn kyvykkyyksiin tämän kirjan aiheesta</i>	s. 7
<i>Tekoälyn perusteet ja päätöksentekoprosessi</i>	s. 18
<i>Historiassa tehtyjen päätösten analysoinnista</i>	s. 55
<i>Historian suuria päätöksiä – laadullinen analyysi</i>	s. 84
<i>Tekoälyn soveltaminen historiallisten päätösten analyysiin</i>	s. 112
<i>Suurmiesteoria vastaan trendit historiassa</i>	s. 146
<i>Historiallisia esimerkkitapauksia</i>	s. 153
<i>Tokugawa Ieyasun elämä Sekigaharaan asti</i>	s. 153
<i>Napoleon Bonaparten ura</i>	s. 255
<i>Bismarck, Saksan yhdistäminen ja hänen ulkopoliittikkansa</i>	s. 411
<i>Pari modernin ajan esimerkkitapausta</i>	s. 461
<i>Ukrainan vuoden 2022 sodan alku</i>	s. 461
<i>Presidentti Donald Trump ja hänen kryptovaluuttansa</i>	s. 496
<i>Modernin päätöksenteon analysointi tekoälyllä</i>	s. 508
<i>Laadullinen päätöksenteko ja tekoälyn rajoitukset</i>	s. 537
<i>Tulevaisuuden näkymät – Tekoäly laadullisen analyysin tukena</i>	s. 562
<i>Yhteenveto ja päätelmät</i>	s. 589
<i>Tekijän loppusanat</i>	s. 600

Johdanto

Tämän teoksen tavoitteena esitellä tekoälyn kyvykkyyksiä ja soveltuvuutta työkaluksi analysoida niin kaukaisemmassa historiassa kuin lähihistoriassa tehtyjä päätöksiä. Viime vuosien suurin positiivinen yllätys oli se, että tekoälytekнологia sai aikaan oman vallankumouksensa, jota voidaan verrata jopa kirjoitustaidon oppimiseen, kirjapainotaidon oppimiseen, tietokoneiden keksimiseen ja internetin syntyyn.

Tekoäly, jota käytän tässä, on ChatGPT, joka on keskustelevala tekoälysovellus. On syytä huomata ChatGPT:n Euroopan käyttäjäsopimuksesta niin syötteen kuin tuotoksen omistusoikeus on käyttäjällä: **”Sisällön omistajuus. Sinun ja OpenAI:n välillä ja soveltuvan lain sallimassa määrin sinä (a) säilytät omistajuutesi Syötteeseen ja (b) omistat Tuotoksen. Annamme täten sinulle kaikki oikeutemme ja etumme Tuotokseen, jos sellaisia on.”**

Asia, johon on syytä kiinnittää huomiota, on se, että mihinkään **tekoälysovellukseen ei pidä syöttää ihmisten kriittisiä tunnistetietoja tai luottamuksellisia tietoja.** Tekoälyn osuudelle on syytä antaa tunnustusta kertomalla mitkä kommentit ja osiot ovat tekoälyn tekemiä ja mitkä ovat ihmisen tekemiä.

Seuraavassa tarkastelemme, miten ChatGPT reagoi kirjan nimeen. Tämä ei tule olemaan normaali kirja, vaan keskustelua ChatGPT:n kanssa tullaan käymään dialogina jo johdannossa, että lukija pystyy hahmottamaan ChatGPT:n toimintatapoja ja kykyjä. Tämän kirjan filosofiana ei ole vain keskustella tekoälyn kyvykkyyksistä, vaan myös näyttää niitä. Neuvon myös lukijaa itse koettamaan ja testaamaan tekoälyä käyttäen tietojansa, osaamistansa ja mielikuvitustansa.

On myös syytä tarkkailla tekoälyn kehitystä. ChatGPT ei ole ainoa tekoälysovellus, vaan muitakin on olemassa, joista tässä mainitsen Deep AI, Geminin, Perplexity AI:n ja Co-Pilot, joita myös käytän. On viisasta käyttää useita tekoälysovelluksia ja vertailla niiden antamia vastauksia samoihin kommentteihin ja kysymyksiin.

Tämän kirjan rakenne on se, että ensiksi puhutaan tekoälystä yleisesti, sekä tekoälyn käyttämisestä laadullisen päätöksenteon analysoinnissa. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan muutamia esimerkkejä niin historiasta kuin nykymaailmasta, jotta nähdään, että näissä esimerkeissä on kyse

lukemattomasta määrästä tehtyjä päätöksiä, jotka perustuvat laadullisiin ja määrällisiin mielipiteisiin. Viimeisenä kirjassa on luvut, joilla nämä aikaisemmat luvut vedetään yhteen ja joihin on pyritty tiivistämään tekoälyn toiminnan kannalta keskeiset piirteet.

En ole muuttanut tekoälyn vastausten kirjoitusasuja tai asiasisältöä siksi, että haluan lukijan pystyvän arvioimaan tekoälyn vastauksien laatua. Ainoat muutokset, joita olen tehnyt tekoälyn vastauksiin, on tehty vastauksien selkeyttämiseksi. Jos olen huomannut tekoälyn tehneen asiavirheen vastauksessa, niin olen huomauttanut siitä seuraavassa kommentissani. Tekoäly ei ole erehtymätön, vaan se on inhimillisen toiminnan tuote ja siksi myös se voi tehdä virheitä. Jos epäilee tekoälyn tehneen virheen jossain asiassa, niin kyseinen asia kannattaa tarkistaa muista lähteistä.

Historialliset esimerkit tähän teoksen olen valinnut ChatGPT:n mainitsemien esimerkkien perusteella ja esimerkit nykyajasta olen valinnut niiden subjektiivisen tärkeyden, sekä ajankohtaisuuden perusteella.

Lyhyt esittely tekoälyn kyvykkyyksiin tämän kirjan aiheesta

Sinä sanoit: Seuraavassa tarkastelemme, miten ChatGPT reagoi kirjan nimeen.

ChatGPT sanoi: Tekoäly historiassa ja nykyisyydessä tapahtuneen laadullisen päätöksenteon arvioinnin työkaluna

Johdanto

Tekoäly (AI) on muuttanut tapaa, jolla analysoimme ja arvioimme historiallisia tapahtumia sekä nykyyhetken päätöksentekoprosesseja. Perinteisesti historiantutkimus ja laadullinen päätöksenteon arviointi ovat perustuneet inhimilliseen harkintaan, asiantuntijoiden näkemyksiin ja laajaan aineistotutkimukseen. Tekoäly tarjoaa uudenlaisen lähestymistavan, jossa suuria tietomääriä voidaan käsitellä tehokkaasti ja systemaattisesti.

Tekoälyn rooli historiallisessa analyysissä

Tekoäly voi auttaa historiallisen päätöksenteon arvioinnissa monin tavoin:

1. **Suurten aineistojen analysointi:** Koneoppiminen mahdollistaa suurten historiallisten dokumenttien, kirjeiden ja muun aineiston analysoinnin sekä niistä tehtävän johtopäätösten automaattisen tunnistamisen.
2. **Päätösten vaikutusten mallintaminen:** AI voi simuloida vaihtoehtoisia tapahtumakulkuja ja arvioida, miten erilaiset historialliset valinnat olisivat voineet vaikuttaa tulevaisuuteen.
3. **Subjektiviisuuden vähentäminen:** Ihmisten tekemä historiantutkimus on aina jossain määrin subjektiivista. AI voi tunnistaa mahdollisia vinoumia ja tuottaa objektiivisempia arvioita historiallisista tapahtumista.

Nykyisen päätöksenteon arviointi tekoälyn avulla

Nykyhetken päätöksenteossa tekoäly voi toimia työkaluna laadullisen arvioinnin tukena:

1. **Riskien ja seurausten ennustaminen:** AI voi analysoida erilaisia päätösvaihtoehtoja ja niiden mahdollisia vaikutuksia pitkällä aikavälillä.
2. **Päätöksenteon tueksi kehitetyt analyysijärjestelmät:** Monilla aloilla, kuten politiikassa ja liiketoiminnassa, AI auttaa arvioimaan strategisia valintoja datan perusteella.
3. **Eettisten kysymysten tarkastelu:** Tekoäly voi auttaa tunnistamaan ja analysoimaan eettisiä dilemmoja päätöksenteossa.

Haasteet ja rajoitteet

Vaikka tekoäly tarjoaa merkittäviä etuja, sen käyttö historiantutkimuksessa ja nykyisen päätöksenteon arvioinnissa ei ole ongelmaton:

1. **Datan laatu ja saatavuus:** Historiallinen data voi olla epätarkkaa tai vajavaista, mikä voi vaikuttaa tekoällyn tekemiin johtopäätöksiin.
2. **Vinomat algoritmeissa:** AI-mallit voivat toistaa ja jopa vahvistaa ihmisten aikaisempia vinoumia, jos niiden koulutusdata ei ole tasapainossa.
3. **Eettiset kysymykset:** AI:n rooli päätöksenteossa herättää kysymyksiä vastuusta ja oikeudenmukaisuudesta.

Johtopäätös

Tekoäly on voimakas työkalu sekä historiallisen analyysin että nykyisen päätöksenteon arvioinnin tukena. Se mahdollistaa suurten tietomäärien analysoinnin, ennakoii erilaisten valintojen seurauksia ja auttaa vähentämään subjektiivisuutta. Kuitenkin sen käyttö edellyttää kriittistä tarkastelua, jotta voidaan välttää datan vinoumien ja eettisten ongelmien aiheuttamat sudenkuopat. Tekoällyn rooli historiantutkimuksessa ja laadullisen päätöksenteon arvioinnissa tulee todennäköisesti kasvamaan, mutta sen rinnalla inhimillinen asiantuntemus säilyy edelleen välttämättömänä.

Kommentti ChatGPT:n vastaukseen: Toisin sanoen ChatGPT:n mukaan tekoäly on monin tavoin hyödyllinen työkalu niin historiallisten päätösten tekemisen arvioinnissa kuin arvioitaessa päätöksiä, joita tehdään nykyään. ChatGPT näyttää myös ymmärtävän tekoällyn käyttämiseen liittyviä rajoitteita sangen hyvin. Lisäisin yhdeksi mahdolliseksi rajoitteeksi sen, **että**

päätöksentekijöillä ei ole joko tarpeeksi sen alan tuntemusta tai omaa osaamista päätöksentekoa varten. Katsotaan, miten ChatGPT tähän reagoi.

ChatGPT sanoi: Kyllä, tuo on hyvä lisäys! Tekoälyn hyödyllisyys riippuu siitä, kuinka hyvin päätöksentekijät ymmärtävät sen tuottaman analyysin ja osaavat soveltaa sitä omassa asiantuntijuudessaan. Jos päätöksentekijöillä ei ole riittävää asiantuntemusta, he saattavat joko luottaa sokeasti tekoälyn arvioihin tai sivuuttaa sen tarjoaman tuen kokonaan.

Tämä ongelma voi näkyä esimerkiksi historiantutkimuksessa, jossa tekoäly voi analysoida suuria tietomääriä ja löytää uusia yhteyksiä, mutta ilman syvällistä historiantuntemusta tulokset voivat olla virheellisiä tai harhaanjohtavia. Nykyajan päätöksenteossa taas tekoälyä voidaan käyttää tukemaan poliittisia, taloudellisia ja sotilaallisia päätöksiä, mutta ilman alan asiantuntemusta voi syntyä huonoja päätöksiä, koska tekoäly ei ymmärrä inhimillisiä ja eettisiä näkökulmia samalla tavalla kuin ihminen.

Pitäisikö meidän laajentaa tätä tarkastelemalla esimerkkejä tilanteista, joissa tekoälyä on käytetty päätöksenteon tukena – joko onnistuneesti tai epäonnistuneesti?

Kommentti ChatGPT:n vastaukseen: Tavoitteena tulee olemaan enemmänkin tekoälyn käyttäminen niin kaukaisemmassa historiassa kuin lähihistoriassa tehtyjen päätösten ymmärtämisen helpottamiseksi. Tekoälyn käyttämisestä suoraan päätöksenteossa lähihistoriassa ei luultavastikaan ole olemassa paljoakaan saatavilla olevaa tietoa ja sen analysointi voisi viedä meidät pois aiheesta.

ChatGPT sanoi: Hyvä rajausta! Keskitymme siis siihen, miten tekoäly voi auttaa ymmärtämään menneisyydessä tehtyjä päätöksiä, sekä kaukaisessa että lähihistoriassa.

Tekoäly voi olla hyödyllinen historiallisten päätösten analysoinnissa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

1. **Datan analysointi ja mallinnus**

- Tekoäly voi käsitellä suuria määriä historiallisia dokumentteja, tilastoja ja arkistomateriaalia, mikä auttaa hahmottamaan päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä.

- Esimerkiksi Napoleonin sotien logistiikkaa voisi mallintaa uudelleen datan avulla ja arvioida, oliko hänen päätöksensä hyökätä Venäjälle rationaalinen suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin.
2. **Skenaarioiden simulointi**
 - Tekoäly voi luoda vaihtoehtoisia historiaan perustuvia skenaarioita ja arvioida, miten päätökset olisivat voineet vaikuttaa eri olosuhteissa.
 - Esimerkiksi voidaan simuloida, mitä olisi tapahtunut, jos Bismarck olisi säilyttänyt hyvät suhteet Venäjään 1800-luvun lopulla.
 3. **Päätöksenteon taustatekijöiden hahmottaminen**
 - Tekoäly voi analysoida historiallisten päätöksentekijöiden puheita, kirjeitä ja muita dokumentteja tunnistukseen keskeisiä teemoja ja vaikuttimia.
 - Esimerkiksi voidaan tutkia, kuinka paljon keisari Wilhelm II:n persoonallisuus vaikutti Saksan ulkopolitiikkaan ennen ensimmäistä maailmansotaa.
 4. **Kielianalyysi ja propagandan tunnistaminen**
 - Tekoäly voi erotella faktoihin perustuvan päätöksenteon propagandasta ja ideologisista vaikutteista.
 - Esimerkiksi kylmän sodan aikaisia Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton johtajien puheita voidaan analysoida tekoälyn avulla selvittämään, kuinka paljon päätökset perustuivat todellisiin uhkiin ja kuinka paljon ne olivat poliittista retoriikkaa.
 5. **Vertailut eri aikakausien välillä**
 - Tekoäly voi auttaa vertailemaan eri aikakausien päätöksentekoa ja tunnistamaan yhtäläisyyksiä.
 - Voidaan esimerkiksi tutkia, löytyykö yhtäläisyyksiä Tokugawa Ieyasun päätöksenteon ja 1800-luvun Euroopan suurvaltajohtajien päätösten välillä.

Tässä on joitakin tapoja, joilla tekoäly voisi auttaa historiallisten päätösten analysoinnissa. Haluatko keskittyä johonkin tiettyyn aikakauteen tai päätöksentekotilanteeseen, vai pidetäänkö näkökulma yleisenä?

Kommentti ChatGPT:n vastaukseen: Tekoälyn vastaus näytti pääasiassa olevan hyvä, mutta huomautuksena esitän, että **Bismarck kyllä säilytti hyvät välit Venäjään**. Saksan keisarin Wilhelm II:n ulkopolitiikka oli se, mikä rikkoi

Saksan ja Venäjän välit, kun Saksan keisarikunnan kansleri Leo von Caprivi, Bismarckin seuraaja, purki Saksan ja Venäjän välisen **jälleenvakuutussopimuksen** vuonna 1890 ja Bismarck ei ollut enää tuolloin Saksan kanslerina eli keisarin pääministerinä. Tämä osoittaa, että tekoälykin voi tehdä virheitä, ja tämä virhe saattaa johtua puutteellisista harjoittelutiedoista. Keisari Wilhelm II:n virheen takia Venäjä ja Ranska alkoivat lähentyä ja solmivat sotilasliiton myöhemmin.

Palataan nyt kuitenkin aiheeseen ja kysytään ChatGPT:ltä, miksi laadullinen päätöksenteko on tärkeää?

ChatGPT sanoi: Miksi laadullinen päätöksenteko on tärkeää?

Laadullinen päätöksenteko on tärkeää, koska kaikki päätökset eivät perustu pelkästään numeeriseen dataan tai yksiselitteisiin faktoihin. Monissa tilanteissa päätöksentekijän on otettava huomioon monimutkaisia, subjektiivisia ja vaikeasti mitattavia tekijöitä, kuten ihmisten käyttäytyminen, arvoihin perustuvat valinnat, pitkän aikavälin vaikutukset ja epävarmuustekijät.

1. Monimutkaisten tilanteiden hahmottaminen

Historialliset ja nykypäivän päätökset tapahtuvat usein epäselvässä ja monimutkaisessa ympäristössä, jossa kaikki muuttujat eivät ole täysin tiedossa. Laadullinen päätöksenteko auttaa hahmottamaan tilanteen laajemmassa kontekstissa.

- Esimerkki: **Tokugawa Ieyasu** ei tehnyt päätöksiään vain sotilaallisen voiman perusteella, vaan arvioi myös poliittisia liittolaisuuksia, taloudellista tilannetta ja dynastiansa tulevaisuutta ennen kuin ryhtyi toimiin Sekigaharan taistelun edellä.

2. Ihmisten ja kulttuurin merkitys päätöksenteossa

Monet päätökset eivät koske vain materiaalisia resursseja tai strategisia tavoitteita, vaan myös ihmisten tunteita, arvoja ja odotuksia.

- Esimerkki: **Bismarckin ulkopolitiikka** oli osittain laadullista päätöksentekoa, koska hän ymmärsi, että Saksa ei voinut hallita

Eurooppaa yksin. Hän muodosti liittoumia ja käytti diplomatiaa estääkseen Ranskan ja Venäjän lähentymisen, mikä olisi ollut uhka Saksalle.

3. Pitkän aikavälin vaikutusten arviointi

Lyhyen aikavälin hyötyjen maksimointi voi joskus johtaa pitkäaikaisiin ongelmiin. Laadullinen päätöksenteko auttaa ottamaan huomioon laajempia seurauksia.

- Esimerkki: **Japanin päätös eristäytyä 1600-luvulla** auttoi hetkellisesti säilyttämään vakauden, mutta se myös johti teknologiseen ja taloudelliseen jälkeenjääneisyyteen verrattuna länsimaihin, mikä vaikeutti sopeutumista 1800-luvun lopulla.

4. Epävarmuuden hallinta ja intuitiivinen ymmärrys

Kaikkia päätöksiä ei voida perustaa numeeriseen dataan, koska tulevaisuus on aina jossain määrin epävarma. Kokemus ja laadullinen arviointi voivat auttaa tekemään parempia päätöksiä epävarmuuden vallitessa.

- Esimerkki: **Churchillin päätös jatkaa taistelua Saksaa vastaan vuonna 1940** perustui osittain strategiseen analyysiin, mutta myös laadulliseen arvioon brittien kansallisesta tahdosta ja sotilaallisista mahdollisuuksista.

5. Eettiset ja moraaliset näkökulmat

Monet päätökset eivät ole pelkästään teknisiä tai taloudellisia, vaan niillä on myös eettisiä ja moraalisia ulottuvuuksia.

- Esimerkki: **Yhdysvaltojen päätös pudottaa atomipommit Hiroshimaan ja Nagasakiin** oli osittain taktinen päätös, mutta siihen liittyi myös vaikeita moraalisia kysymyksiä siviiliuhrien määrästä ja sodan nopeasta päättämisestä.

Johtopäätös

Laadullinen päätöksenteko on tärkeää, koska maailma ei ole yksinkertainen ja kaikki päätökset eivät perustu pelkkään numeeriseen analyysiin. Päätöksentekijöiden on otettava huomioon kulttuuriset, poliittiset, eettiset ja pitkän aikavälin vaikutukset, jotta he voivat tehdä kestäviä ja perusteltuja päätöksiä.

Haluaisitko tarkastella tätä vielä tekoälyn näkökulmasta ja miten se voi auttaa laadullisen päätöksenteon analysoinnissa historiassa?

Kommentti ChatGPT:n vastaukseen: ChatGPT on oikeassa. Laadulliseen päätöksentekoon liittyy paljon epävarmuustekijöitä etenkin pitkällä aikavälillä ja näitä epävarmuustekijöitä on vaikeata arvioida täysin luotettavasti. Esimerkiksi kovinkaan moni ihminen ei odottanut 1980-luvun alkuvuosina, että Neuvostoliitto ja sen ympärille rakennettu itäblokki romahtaisi 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alkuvuosina. Tuon kaltaiset yllättävät tapahtumat ovat esimerkkejä tapahtumista, joihin sisältyy suuri määrä erilaisia laadullisia asioita, jotka vaikuttivat siihen pitkällä aikavälillä ja toisiinsa saaden lopulta aikaan yllättävän lopputuloksen.

Kysytään sitten ChatGPT:ltä, miten tekoäly voi auttaa ymmärtämään päätöksiä?

ChatGPT sanol: Miten tekoäly voi auttaa ymmärtämään päätöksiä?

Tekoäly voi auttaa ymmärtämään menneitä ja nykyisiä päätöksiä monin eri tavoin, erityisesti analysoimalla laajoja tietomääriä, tunnistamalla malleja ja tarjoamalla uusia näkökulmia päätöksentekoprosesseihin. Alla on joitakin keskeisiä tapoja, joilla tekoäly voi tukea historiallisten ja laadullisten päätösten ymmärtämistä.

1. Historiallisten päätösten analysointi suurista tietomassoista

Päätöksentekijät tekevät valintojaan monimutkaisten ja laajojen tietojen perusteella. Tekoäly voi analysoida näitä tietoja nopeasti ja tuottaa niistä uusia oivalluksia.

- **Esimerkki:** Tekoäly voi analysoida Napoleonin aikakauden kirjeitä, sotasuunnitelmia ja talousraportteja ja tunnistaa, kuinka Napoleonin päätökset liittyivät logistiikkaan, talouteen ja sotilaallisiin realiteetteihin.
 - **Käytännön hyöty:** Perinteinen historiantutkimus voi olla hidasta ja vaatia laajoja arkistotutkimuksia, mutta tekoäly voi käydä läpi tuhansia dokumentteja nopeasti ja etsiä niistä merkityksellisiä trendejä.
-

2. Päätöksentekoon vaikuttaneiden tekijöiden mallintaminen

Tekoäly voi tunnistaa päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä, kuten taloudellisia, poliittisia ja sosiaalisia olosuhteita.

- **Esimerkki:** Tekoäly voisi mallintaa ensimmäisen maailmansodan syttymistä analysoimalla eri maiden diplomatian, taloudelliset resurssit ja sotilaallisen valmistautumisen.
 - **Käytännön hyöty:** Tämä auttaa ymmärtämään, mitkä tekijät johtivat sodan eskaloitumiseen ja missä vaiheessa kriisiä olisi voitu ehkä vielä hallita.
-

3. Skenaarioiden simulointi ja vaihtoehtoinen historia

Tekoäly voi luoda simulaatioita siitä, mitä olisi voinut tapahtua, jos päätökset olisi tehty toisin.

- **Esimerkki:** Voimme käyttää tekoälyä simuloimaan, mitä olisi tapahtunut, jos Saksa ei olisi hyökännyt Neuvostoliittoon vuonna 1941 tai jos Yhdysvallat olisi pysynyt erossa toisesta maailmansodasta pidempään.

- **Käytännön hyöty:** Tämä auttaa arvioimaan, kuinka kriittisiä tietyt päätökset olivat ja kuinka paljon vaihtoehtoisilla valinnoilla olisi ollut vaikutusta historialliseen kulkuun.
-

4. Propagandan ja poliittisen retoriikan tunnistaminen

Tekoäly voi analysoida poliittisia puheita ja tekstejä ja erottaa, kuinka paljon päätöksistä perustui rationaaliin argumentteihin ja kuinka paljon retoriikkaan tai propagandaan.

- **Esimerkki:** Kylmän sodan aikaisten puheiden analyysi voi paljastaa, kuinka Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton johtajat perustelivat päätöksiään kansalleen ja kuinka paljon niissä oli ideologista väritystä.
 - **Käytännön hyöty:** Tämä auttaa ymmärtämään, missä määrin päätökset olivat poliittisesti laskelmoituja ja kuinka paljon ne perustuivat todelliseen tietoon ja uhkakuviin.
-

5. Päätöksentekijöiden persoonallisuuden ja ajattelutavan analyysi

Johtajien päätökset eivät aina perustu pelkkään dataan, vaan myös heidän persoonallisuuteensa, uskomuksiinsa ja tunteisiinsa. Tekoäly voi analysoida johtajien kirjeitä, puheita ja muita dokumentteja selvittääkseen heidän ajattelutapaansa.

- **Esimerkki:** Tekoäly voisi analysoida keisari Wilhelm II:n tai Joseph Stalinin kirjoituksia ja selvittää, kuinka heidän persoonallisuutensa vaikutti heidän päätöksiinsä.
 - **Käytännön hyöty:** Tämä auttaa ymmärtämään, miten johtajien henkilökohtaiset ominaisuudet voivat vaikuttaa maailmanhistoriaan.
-

6. Eri aikakausien päätösten vertailu

Tekoäly voi verrata eri aikakausien päätöksiä ja löytää samankaltaisuuksia eri johtajien ja valtioiden päätöksenteon välillä.

- **Esimerkki:** Voimme vertailla Tokugawa leyasun ja Otto von Bismarckin päätöksentekoa ja tunnistaa samankaltaisuuksia heidän diplomatiassaan ja valtiollisessa strategiassaan.
 - **Käytännön hyöty:** Tämä voi auttaa historiantutkijoita ja poliittisia analyytikkoja löytämään toistuvia malleja maailmanpolitiikassa.
-

7. Päätösten eettisten ja moraalisten näkökulmien arviointi

Tekoäly voi auttaa arvioimaan, miten päätösten eettiset ja moraaliset ulottuvuudet on otettu huomioon eri aikoina.

- **Esimerkki:** Tekoäly voi analysoida oikeudenkäyntidokumenteja sodan jälkeisistä rikosoikeudenkäynneistä (esim. Nürnbergin oikeudenkäynnit) ja tunnistaa, miten vastuuta jaettiin ja perusteltiin.
 - **Käytännön hyöty:** Tämä voi auttaa ymmärtämään, kuinka moraalisia kysymyksiä käsiteltiin eri aikakausina ja miten ne vaikuttivat tuleviin päätöksiin.
-

Johtopäätös

Tekoäly voi auttaa ymmärtämään päätöksiä analysoimalla dataa, mallintamalla päätöksenteon taustatekijöitä, simuloimalla vaihtoehtoisia skenaarioita ja tunnistamalla propagandaa, persoonallisuusvaikutuksia ja eettisiä kysymyksiä. Se ei kuitenkaan voi täysin korvata inhimillistä asiantuntemusta, koska historialliset päätökset sisältävät usein kontekstuaalisia ja laadullisia elementtejä, joita tekoäly ei välttämättä pysty täysin ymmärtämään.

Tekoäly muuttaa tapaamme ymmärtää historiaa ja päätöksentekoa. Tämä teos pureutuu tekoälyn mahdollisuuksiin ja rajoituksiin historian tutkimuksessa, laadullisessa analyysissä ja strategisessa ajattelussa. Voiko tekoäly auttaa meitä arvioimaan menneisyyden suuria päätöksiä? Miten se käsittelee inhimillistä harkintaa vaativia kysymyksiä?

Kirja yhdistää tekoälyn vastauksia ja ihmisen kriittistä ajattelua, paljastaen, miten tekoäly voi tarjota uusia näkökulmia, mutta myös tehdä virheitä. Se haastaa lukijan pohtimaan tekoälyn roolia tulevaisuuden tutkimuksessa ja päätöksenteossa.

Tämä teksti on ChatGPT:n luoma tiivistelmä.

BoD

9

789528 095484